

dokazov (lat. *refutatio*) in zaključek (lat. *peroratio*).⁵⁵ V antiki ni bilo enotnega stališča tako na širši ravni, kaj vse sodi v *dispositio* (ali le-ta vsebuje tudi že sam izbor argumentov ali zgolj njihovo razvrstitev), kakor tudi glede števila delov govora (štiridelna, petdelna, šestdelna struktura). Toda že najzgodnejši starogrški pisci retoričnih priročnikov in učitelji govorništvu iz 5. stol. pr. n. št. so delitvi govora oz. razporeditvi vsebine odmerjali eno najpomembnejših vlog v javnem prepričevanju. Struktura sodnega govora/besedila tako velja za eno prvih in kasneje znotraj urejenega sistema antične retorike tudi za eno najbolj razdelanih konceptualizacij, ki je stoletja predstavljala temeljni načrt organizacije diskurza in prešla tudi v izobraževanje. Kot temeljni princip konstrukcije besedil in govorov (oz. govornih nastopov) antično retorično strukturo brez težav prepoznamo tudi v sodobni pedagoški praksi, in sicer v skrajno osiromašeni obliki uvoda, jedra in zaključka.

Strukturacija govora ni sama sebi namen, ampak je funkcionalna. Temelji na govorčevem tehtanju, kaj od najdenega (v fazi odkrivanja argumentov) uporabiti in kako izbrano razporediti glede na retorično situacijo (kaj, komu, kdaj in kje govori). Odločitev o strukturi govora je tesno povezana tudi z njegovo preliminarno oceno tega, kako se bodo poslušalci *odzvali* tako na *predstavljene argumente*, ki so morda zanje iz različnih razlogov težko sprejemljivi, kakor tudi na *osebo*, ki jih predstavlja, saj lahko slednja s svojo (ne)verodostojno podobo pomembno vpliva na njihovo (ne)pripravljenost sprejemanja argumentov. Z upoštevanjem pravil strukturiranja govorec poslušalcem tako omogoči, da lažje oz. čim bolj nemoteno sledijo vsebini in da do vsebine in govorca zavzamejo naklonjen odnos. S tem ustvarja podlago za uspešno prepričevanje. Na kratko si oglejmo posamezne elemente klasične štiridelne strukture govora.

Uvod (lat. *exordium*) je namenjen pripravi občinstva, in sicer tako uvajanju v tematiko kot *pridobivanju* njihove *pozornosti in naklonjenosti* (lat. *captatio benevolentiae*). Kvintilijan (*Inst.* 4.1) v obsežni razčlenitvi navodil, kako naj govorec zasnuje uvod (ki so še danes povsem aktualna,

55 V zapisu Kvintilijan doda, da so nekateri pisci med standardne dele (sodnega) govora šteli še razčlenitev (lat. *partitio*), napoved (lat. *propositio*) in ekskurz (lat. *excursus/digressio*). O njih med drugim pove: »/P/rvi dve /tj. razčlenitev in napoved; op. avtorjev/ spadata k dokazovanju. Kajti napovedati je treba tisto, kar boš dokazoval, dokaz pa je treba tudi zaključiti. /.../ Razčlenitev je podvrsta razporeditve /.../ Za ekskurz velja, da bodisi pelje ven iz zadeve in potemtakem ne more biti del zadeve, bodisi je znotraj zadeve in je potemtakem v oporo ali okras delom, od katerih se oddaljuje.« (*Inst.* 3.9.1-4, prevod Matjaž Babič)